

ISSN 2786-5827

Електронне наукове видання

НАУКОВИЙ ВІСНИК МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ НАУКОВЦІВ.

Серія: економіка, управління, безпека, технології

SCIENTIFIC BULLETIN OF THE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF SCIENTISTS.

Series: Economy, Management, Security, Technology

Том 4, № 3, 2025

Volume 4, Issue 3, 2025

www.man.org.ua

Наказом МОН України від 10.10.2022 р. №894 видання включено до **категорії «Б»** за спеціальностями:
051 – економіка; 072 – фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок; 073 – менеджмент;
076 – підприємництво, торгівля та біржова діяльність; 292 – міжнародні економічні відносини

DOI 10.56197/2786-5827/2025-4-3-7

УДК 336:330.34(477)

Нечипоренко Аліна Володимирівна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,

вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

e-mail: a.nechyporenko@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>

Researcher ID: G-5950-2019

Scopus ID: 57217314806

Сулима Мар'яна Олександрівна,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,

вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

e-mail: m.sulyma@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5297-7388>

Researcher ID: GXA-3171-2022

Nechyporenko Alina,

PhD in Economics,

Associate Professor of the Department of Finance,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

18/2 Bulvarno-Kudriavska str., Kyiv, Ukraine, 04053

e-mail: a.nechyporenko@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2494-1465>

Researcher ID: G-5950-2019

Scopus ID: 57217314806

Sulyma Mariana,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Finance,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,

18/2 Bulvarno-Kudriavska str., Kyiv, Ukraine, 04053

e-mail: m.sulyma@kubg.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5297-7388>

Researcher ID: GXA-3171-2022

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

THE ROLE OF THE FINANCIAL SYSTEM IN ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF POST-WAR RECONSTRUCTION

Вступ. Повоєнна відбудова України є одним з найамбітніших і найскладніших викликів сучасності, що вимагає консолідації зусиль усього суспільства та залучення значних ресурсів. У цьому контексті фінансова система відіграє критично важливу роль, виступаючи не лише механізмом перерозподілу коштів, а ключовим драйвером сталого розвитку. У статті досліджено роль фінансової системи України в контексті забезпечення сталого розвитку в умовах післявоєнної відбудови. Адже від її ефективності залежить швидкість і успішність відновлення зруйнованої інфраструктури, запуск виробничих потужностей, забезпечення соціальної стабільності та формування більш стійкої економічної моделі.

Матеріали і методи. Інформаційною базою дослідження слугували офіційні дані Національного банку України, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України; аналітичні звіти міжнародних організацій; наукові праці вітчизняних авторів. Мета статті – дослідження ролі фінансової системи у забезпеченні сталого розвитку України в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови. Під час проведення дослідження було застосовано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, наукової абстракції, порівняння та узагальнення.

Результати і обговорення. Дослідження ролі фінансової системи в контексті повоєнної відбудови є надзвичайно актуальним, адже воно дозволяє ідентифікувати ефективні інструменти, необхідні для перетворення України на процвітаючу, конкурентоспроможну країну. Ця стаття присвячена аналізу ключових аспектів впливу фінансової системи на сталий розвиток країни, висвітленню наявних проблем та пошуку шляхів їх вирішення. Розглядається сучасний стан фінансового сектору, аналізуються виклики та можливості, що виникають внаслідок масштабних руйнувань та необхідності залучення інвестицій, а також державної підтримки. Особлива увага приділяється механізму залучення міжнародної допомоги, інвестицій та інноваційних рішень.

Висновки. У процесі дослідження розглянуто заходи повоєнної відбудови України, які передбачають не лише відновлення зруйнованого, а й закладають фундамент для довгострокового сталого розвитку України, забезпечуючи добробут для майбутніх поколінь. Фінансова система у цьому контексті виступає ключовим інструментом мобілізації ресурсів, спрямування інвестицій у стратегічні галузі та забезпечення макроекономічної стабільності.

Ключові слова: фінансова система, публічні фінанси, ВВП, сталий розвиток, повоєнна відбудова, інвестиції, зелена енергетика, європейська інтеграція.

Introduction. The post-war reconstruction of Ukraine is one of the most ambitious and complex challenges of our time, requiring the consolidation of efforts across society and the mobilization of significant resources. In this context, the financial system plays a critical role, acting not only as a mechanism for the redistribution of funds, but also as a key driver of sustainable development. The article examines the role of Ukraine's financial system in ensuring sustainable development in the context of post-war reconstruction. After all, its effectiveness determines the speed and success of rebuilding destroyed infrastructure, launching production capacities, ensuring social stability, and forming a more sustainable economic model.

Materials and methods. The information base for the study was provided by official data from the National Bank of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine and the State Statistics Service of Ukraine; analytical reports from international organizations; and scientific works by domestic authors. The purpose of the article is to study the role of the financial system in ensuring the sustainable development of Ukraine in the conditions of martial law and post-war reconstruction.

During the study, a set of general scientific and special methods was used, in particular, methods of analysis and synthesis, induction and deduction, scientific abstraction, comparison, and generalization.

Results and discussion. Research into the role of the financial system in the context of post-war reconstruction is extremely relevant, as it allows us to identify effective tools needed to transform Ukraine into a prosperous, competitive country. This article is devoted to analyzing key aspects of the financial system's impact on the country's sustainable development, highlighting existing problems and searching for ways to solve them. It examines the current state of the financial sector and analyzes the challenges and opportunities arising from large-scale destruction and the need to attract investment and state support. Particular attention is paid to the mechanism for attracting international aid, investment, and innovative solutions.

Conclusions. The study examines Ukraine's post-war reconstruction measures, which not only provide for the restoration of what has been destroyed, but also lay the foundation for Ukraine's long-term sustainable development, ensuring prosperity for future generations. In this context, the financial system is a key tool for mobilizing resources, directing investment to strategic sectors, and ensuring macroeconomic stability.

Keywords: financial system, public finances, GDP, sustainable development, post-war reconstruction, investments, green energy, European integration.

JEL Classification: G00, E60, O10, O16, F35

Вступ. Фінансова система визначає можливості держави у сфері соціально-економічного розвитку та інтеграції до світового економічного простору. В умовах повоєнної відбудови України її роль буде посилюватися, адже вона виступає не лише механізмом акумулювання та розподілу фінансових ресурсів, але й інструментом формування інвестиційного клімату, стимулювання економічного зростання та забезпечення соціальної стабільності. Від здатності фінансових інститутів забезпечити мобілізацію внутрішніх і зовнішніх ресурсів, підвищити довіру до фінансових ринків та впровадити сучасні механізми управління залежить швидкість та якість відбудови країни, інтеграція в європейський економічний простір і забезпечення сталого розвитку. Особливе значення набуває формування фінансової політики, зорієнтованої на принципи сталого розвитку, що передбачає поєднання економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної відповідальності. Тому повоєнна відбудова України потребує комплексного підходу, в основі якого лежить ефективне функціонування фінансової системи як ключового елементу економічної стабільності та розвитку.

Матеріали та методи. Інформаційною базою дослідження слугували офіційні дані Національного банку України, Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України; аналітичні звіти міжнародних організацій; наукові праці вітчизняних авторів. Так, питання щодо ролі фінансової системи у соціально-економічному розвитку держави висвітлено Свірським В., який вказує на необхідність застосування системно-функціонального підходу при її дослідженні (Свірський, 2008). Орел А. та Дяченко В. дослідили особливості фінансової системи в економічних процесах країни. Визначено, що формування фінансових ресурсів значною мірою залежить від рівня економічного розвитку країни (Орел, 2023). Кужелєв М. звертає увагу на питання управління публічними фінансами в умовах реформування економіки України (Кужелєв, 2020). Роль міжнародної фінансової допомоги у відбудові економіки України в умовах війни висвітлено в статті Панченка В. Дослідження розкриває, як міжнародна допомога сприяла зміцненню економічного фундаменту України, оцінюючи її ефект на короткострокову та довгострокову перспективу (Панченко, 2024). Тарасенко А. присвятив своє дослідження визначенню ролі фінансових установ в досягненні цілей сталого розвитку та розробці напрямів державної економічної політики в контексті переходу до стійкого фінансування (Тарасенко, 2024).

Щодо сталого розвитку, то в Україні над цією темою працюють багато науковців з різних галузей, зокрема економісти, екологи, соціологи, архітектори та урбаністи. Так, Лакас В. розглядала теоретичні підходи до визначення сутності категорії "сталий розвиток" (Лакас, 2024). Безверхий К. досліджував складові сталого розвитку та його цілі, обґрунтував взаємозв'язок капіталів, що відображаються в інтегрованій звітності підприємства та цілями сталого розвитку, а також появу і роль інтегрованої звітності підприємства в рамках концепції сталого розвитку (Безверхий, 2018). Бицюра Ю., Манжула Є. та Ілюхіна В. розробили рекомендації для органів державної влади щодо залучення міжнародних інвестицій у проєкти «зеленої» економіки. Автори вважають, що Україна має значний потенціал для досягнення сталого розвитку завдяки інтеграції в міжнародні економічні процеси та використанню сучасних технологій. Сформулювали пропозиції для подолання існуючих бар'єрів, зокрема зміцнення інституційної бази, модернізація регуляторної системи та активізація інвестицій у відновлювану енергетику й інновації (Бицюра, 2025). Гуменюк Я. і Ткачов З. проаналізували динаміку залучення інвестицій та обсягів ВВП України за 2012-2023 рр. Виявлено, що через воєнні дії було втрачено соціально-економічний потенціал залучення інвестицій у сталий розвиток України (Гуменюк, 2024). Бендасюк О. і Микитенко В. визначили перелік та описали важливість необхідних для реалізації економічних видів еколого-економічного франчайзингу в контексті забезпечення переходу держави та її регіонів до сталого розвитку в умовах ресурсних обмежень в результаті збільшення та раціоналізації використання природних ресурсів (Бендасюк, 2020). Науковці з провідних вітчизняних університетів, аналітичні центри та громадські організації, а також іноземні дослідники та міжнародні організації, зокрема ООН, ЄБРР, OECD запустили програми підтримки зеленого відновлення України, залучаючи експертів з різних країн. Так, Редько К. та Мірошніченко В. оцінили прогрес виконання цілей Україною за допомогою національних та базових індикаторів, а також привели показники до єдиного стандарту для їх об'єктивного зіставлення, а також порівняли показники України, Польщі, Німеччини та ООН (Редько, 2022).

Разом з тим, залишається необхідність у дослідженні та визначенні ролі фінансової системи у забезпеченні сталого розвитку України в умовах повоєнної відбудови.

Мета статті – дослідження ролі фінансової системи у забезпеченні сталого розвитку України в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови. Під час проведення дослідження було застосовано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, наукової абстракції, порівняння та узагальнення.

Результати і обговорення. Повномасштабна війна завдала колосальних збитків українській економіці та інфраструктурі. Згідно з оцінкою RDNA4, Україна для відбудови потребуватиме близько 524 млрд дол. США, що у 2,8 рази перевищує номінальний обсяг ВВП України за 2024 рік. Лише прямі фізичні збитки сягнули 176 млрд дол. США¹. Фінансова система України відіграє важливу роль в умовах цих безпрецедентних викликів. Від її надійності та ефективності залежить не лише оперативна стабілізація економіки під час війни, але й успішна повоєнна відбудова та досягнення цілей сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Сталий розвиток – це концепція, яка передбачає такий розвиток суспільства, щоб задовольняти потреби нинішнього покоління, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Одне із своїх досліджень Лакас В. присвятила детальному вивченню сутності поняття "сталий розвиток". Було зазначено, що сталий розвиток - це "збалансоване співіснування та пропорційне відтворення економічної, екологічної та соціальної складових національного господарства на основі еквівалентного ресурсоспоживання та примноження людського, асиміляційно-екологічного, природно-ресурсного, ресурсно-виробничого та фінансового потенціалу" (Лакас, 2024). Ще у 2015 році

¹ URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/984642e7-f971-4aa7-8cc0-03e8e4fcb10e?lang=uk-UA&title=524-MlrdDolarivNaVidnovlenniaTaRekonstruktsiiuPotrebuvatimeUkrainaUNaiblizhchi10-RokivOpriliudnenoNovuOtsinkuRdna4> (дата звернення: 25.07.2025)

резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 70/1 були прийняті та підтримані країнами-членами ООН 17 глобальних цілей сталого розвитку (ЦСР) до 2030 року. Мова йде про подолання бідності (ЦСР 1); підвищення продовольчої безпеки, сприяння сталому розвитку сільського господарства і подолання голоду (ЦСР 2); благополуччя та здоровий спосіб життя (ЦСР 3); якісна освіта (ЦСР 4); забезпечення гендерної рівності (ЦСР 5); стале управління водними ресурсами (ЦСР 6); забезпечення сучасними джерелами енергії (ЦСР 7); економічне зростання (ЦСР 8); індустріалізація та інновації (ЦСР 9); скорочення нерівності (ЦСР 10); екологічна стійкість міст (ЦСР 11); раціональні моделі споживання і виробництва (ЦСР 12); боротьба зі зміною клімату (ЦСР 13); раціональне використання океанів, морів (ЦСР 14); раціональне лісокористування, припинення і повернення процесу деградації земель (ЦСР 15); забезпечення миру (ЦСР 16); глобальне партнерство в інтересах сталого розвитку (ЦСР 17)². Орієнтація на ключові ЦСР дала змогу розробити індикатори для вимірювання прогресу в їх досягненні. Так, фахівці Мінекономіки на підставі розрахунково-прогнозної роботи з використанням сценарних підходів до визначення напрямів розвитку країни на довгострокову перспективу встановили бенчмаркінгові орієнтири для їх досягнення до 2030 року³.

Забезпечення сталого розвитку на етапі відбудови потребує стабільності макрофінансового середовища, ефективного фінансового посередництва та належного фінансування відновлення. Фінансова система відіграє ключову роль у мобілізації ресурсів для інвестицій, підтриманні довіри до національної валюти і цінової стабільності.

Фінансова система складається із внутрішньої будови та організаційної структури. Внутрішня будова складається зі сфер та ланок й представлена такими складовими, як: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси та фінансовий ринок. До складу організаційної структури входять органи управління в сфері бюджету, контрольно-регулюючі, фінансові інститути та цільові фонди (Мейш, 2019). Тому під фінансовою системою розуміємо сукупність взаємопов'язаних елементів (інститутів, ринків, інструментів, відносин і методів управління), які забезпечують формування, розподіл і використання фінансових ресурсів у державі для задоволення економічних і соціальних потреб суспільства, підтримання фінансової стабільності й створення умов для економічного розвитку.

Фінансова система України продемонструвала досить високий рівень адаптивності під час війни. Зокрема, зусилля Національного банку України (далі – НБУ) у 2024 році були спрямовані на забезпечення макрофінансової стабільності та зміцнення довіри населення до національної валюти, безперебійну роботу фінансової системи та критичної інфраструктури, подальше реформування банківського та небанківського секторів відповідно до стандартів Європейського Союзу. Усі елементи формують необхідний фундамент для стійкого відновлення економіки України та подальшого залучення інвестицій на етапі повоєнної відбудови⁴. Одночасно публічні фінанси становлять основу фінансової стабільності країни – саме через них здійснюється фінансування критичних видатків і управління зовнішнім фінансуванням.

Важливо відмітити, що публічні фінанси як важлива складова фінансової системи України в період війни зазнала колосального навантаження. Зокрема відбулося скорочення бюджетних надходжень, зміщення пріоритетів у видатках (збільшення на оборону та безпеку) та переорієнтації на зовнішні запозичення для фінансування дефіциту бюджету. Частково дефіцит фінансувався за рахунок внутрішніх запозичень (випуску військових облігацій), але основний тягар ліг на допомогу міжнародних партнерів. Так, тільки у 2024 році до державного бюджету надійшло 41,7 млрд дол. США зовнішнього фінансування, з яких 30% у грантовій

² URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 22.07.2025)

³ URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/SDG-leaflet-ukr_F.pdf (дата звернення: 22.07.2025)

⁴ URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richtnyy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2024-rik-stiykist-yak-fundament-dlya-vidnovlennya-ekonomiki> (дата звернення: 25.07.2025)

формі⁵. Така зовнішня допомога дозволила Україні профінансувати критичні видатки і водночас утримати макроекономічну стабільність.

Динаміка валового внутрішнього продукту є одним із ключових індикаторів економічного розвитку країни. Так, на рис. 1 представлено зміну реального ВВП України упродовж останніх років. У 2022 році реальний ВВП України скоротився майже на третину (28,8%), що суттєво відобразилося на економіці країни. Попри це, вже у 2023 році економіка продемонструвала ознаки адаптації, адже за рік ВВП зріс на 5,5%. У 2024 році спостерігалось зростання реального ВВП на 2,9%. Таким чином, з однієї сторони, ріст ВВП сповільнився порівняно з 2023 роком, але з іншої, – економіка України відновлюється в умовах повномасштабної війни та постійних атак росії на виробничі об'єкти та інфраструктуру⁶. Однак, лише за умов зростання ВВП і доходів Уряд зможе поступово зменшити залежність від зовнішнього фінансування, забезпечивши боргову стійкість.

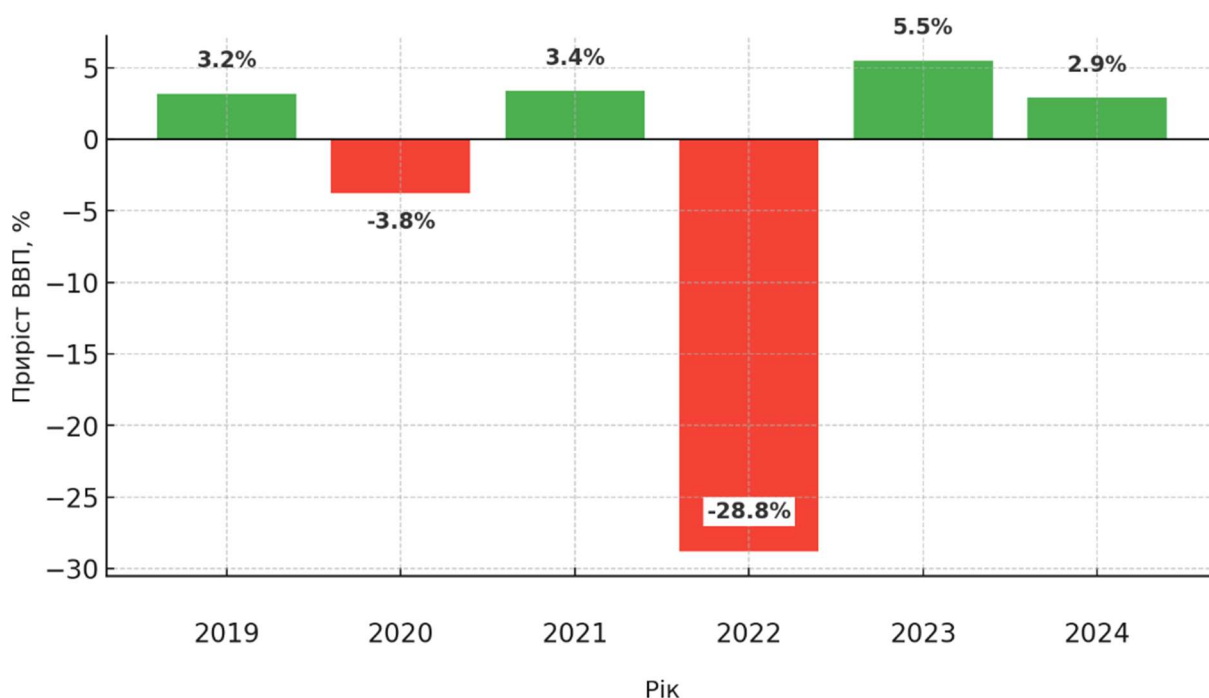

Рис. 1 Зміна реального ВВП за 2019-2024 рр., у % до попереднього року

Джерело: складено авторами за даними Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.07.2025)

Щодо інфляції (рис. 2), то після піку 26,6% у 2022 році різко сповільнилася до 5,1% (грудень 2023 р.) завдяки стабілізаційним заходам, але вже наприкінці 2024 року знову прискорилося до 12,0%⁷. Для стримування інфляційного тиску, що зріс наприкінці 2024 році, НБУ в грудні був змушений підвищити облікову ставку, яку раніше протягом першого півріччя знижував з 25% до 13% на тлі уповільнення інфляції. Ці кроки підтверджують здатність НБУ гнучко реагувати на зміну макроекономічних тенденцій.

⁵ URL:

https://www.mof.gov.ua/uk/news/the_ministry_of_finance_of_ukraine_attracted_417_billion_in_external_financing_including_30_in_the_form_of_grants-4972 (дата звернення: 25.07.2025)

⁶ URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2024-rotsi> (дата звернення: 25.07.2025)

⁷ URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-inflyatsiyi-u-2024-rotsi> (дата звернення: 25.07.2025)

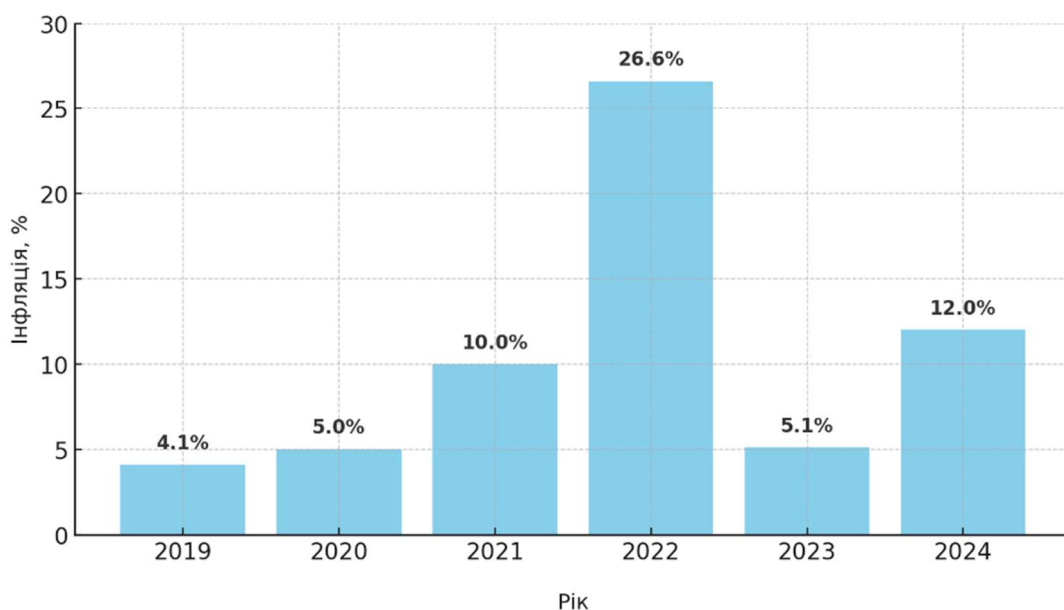

Рис. 2 Річна інфляція (ІСЦ) в Україні за 2019-2024 рр., %

Джерело: складено авторами за даними Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 25.07.2025)

Отже, волатильність макропоказників свідчить про важливість ефективної фінансової системи та зваженої політики публічних фінансів для забезпечення сталого розвитку в умовах повоєнної відбудови.

Важливо відзначити, що банківська система України також продемонструвала стійкість і здатність підтримувати економіку кредитними ресурсами. За даними НБУ, банки станом на 2024 рік залишалися достатньо капіталізованими та прибутковими, працювали безперебійно, попри воєнні ризики. Особливо показовим є приклад консолідованих зусиль банків для фінансування відбудови: з червня по грудень 2024 р. банки надали бізнесу кредити на проєкти з відновлення енергетичної інфраструктури на загальну суму 10,5 млрд грн, а профінансована потужність генерації перевищила 470 МВт⁸. Це свідчить про здатність фінансової системи спрямовувати ресурси у критично важливі проєкти відбудови.

Тож у повоєнний період роль фінансової системи як посередника у перерозподілі ресурсів лише зростатиме. Мобілізація внутрішніх заощаджень та залучення інвестицій для відбудови потребує ефективних фінансових інструментів. Станом на середину 2025 року банківський сектор уже демонструє ознаки пожвавлення кредитної активності. За даними НБУ, річні темпи приросту чистого гривневого портфеля кредитів у квітні 2025 року сягнули 34% для домогосподарств та 29% для підприємств, причому зростання кредитування спостерігається у банках усіх груп⁹. Високі темпи зростання кредитування сприяють поступовому нарощенню частки кредитів у ВВП, що важливо для економічного розвитку. Отже, кредитування вже стає одним з драйверів відновлення економічної активності.

Важливим завданням повоєнного періоду є залучення зовнішніх інвестицій та донорських коштів у відбудову, а також ефективне їх використання. Для цього фінансова система має відповідати найкращим світовим стандартам прозорості, підзвітності та надійності. Експерти наголошують, що ефективна, конкурентна і широко довірена фінансова система стане фундаментом післявоєнного відновлення та інтеграції України в ЄС¹⁰.

⁸ URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-za-2024-rik-stiykist-yak-fundament-dlya-vidnovlennya-ekonomiki> (дата звернення: 25.07.2025)

⁹ URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-dedali-shvidshe-naroschuyut-kredituvannya-biznesu-ta-naselennya-intensivno-konkuruyuchi-za-yakisnih-pozichalnikiv-ta-zberigayuchi-dostupnist-kreditiv--zvit-pro-finansovu-stabilnist-21097> (дата звернення: 25.07.2025)

¹⁰ URL: <https://cepr.org/publications/books-and-reports/ukraines-reconstruction-policy-options-building-effective-financial> (дата звернення: 25.07.2025)

Окрім банківського сектору, вагомим сегментом фінансової системи є ринки капіталу. В Україні ринок акцій та облігацій поки що недостатньо розвинений, але повоєнна відбудова вимагає активізації фондового ринку для залучення приватного капіталу (Kuzheliev, 2025).

Окремо слід наголосити на важливості сталого фінансування та інтеграції ESG-підходів у процес повоєнної відбудови. Сталий розвиток передбачає, що економічне зростання буде досягнуто не шляхом виснаження ресурсів чи посилення нерівності, а на засадах інклюзивності, екологічної збалансованості та раціонального використання ресурсного потенціалу. Фінансова система покликана не лише забезпечувати стабільність економічних процесів, а й активно стимулювати інвестиції у проекти сталого розвитку, що охоплюють сфери енергоефективності, відновлюваної енергетики, впровадження чистих технологій та розвитку інфраструктури, адаптованої до кліматичних змін.

Для досягнення цілей сталого розвитку та повоєнної відбудови України слід використовувати поєднання різних джерел фінансових ресурсів – державного та приватного фінансування, коштів міжнародних інвесторів, грантової та краудфандингової підтримки, а також формувати й розвивати систему спеціалізованих фондів, в основу функціонування яких повинні бути покладені ESG-підходи (Пшик, 2024).

У контексті повоєнної відбудови України розглянемо принципи сталого розвитку, їх відповідність ЦСР та заходи повоєнної відбудови в Україні (табл.1).

Загалом, відновлення економіки є ключовим компонентом серед заходів повоєнної відбудови України. Адже, важливо не просто відбудувати зруйновані підприємства та інфраструктуру в цілому, а й модернізувати їх, запровадивши новітні технології та підходи економіки замкненого циклу. Це забезпечить підвищення продуктивності та конкурентоспроможності, що в результаті приведе до зростання рівня зайнятості і підвищення доходів населення (ЦСР 1, ЦСР 8). Найбільш перспективними галузями будуть ІТ, відновлювана енергетика та переробна промисловість.

Ефективне поєднання зовнішніх ресурсів, державних реформ, підтримки банків та розвитку ринків є ключем до сталого економічного відновлення. В умовах сприяння виконанню завдань сталого розвитку вплив державного управління реалізується безпосередньо через фінансову систему та фінансові установи як пріоритетних суб'єктів (Тарасенко, 2024). Основою економічного розвитку країни виступає державний сектор економіки, а тому пріоритети державного управління мають передбачати активізацію виконання ним базових соціально-економічних функцій (Kuzheliev, 2019).

Заходи з відновлення пошкоджених сільськогосподарських угідь передбачають розмінування сільськогосподарських угідь, зіпсованих бойовими діями. Так, відновлення та модернізації потребуватимуть іригаційні системи, складські приміщення, елеватори і логістичні шляхи для транспортування врожаю. А продовольча безпека передбачає акцент на внутрішній ринок, аби зменшити залежність від імпорту (ЦСР 2).

Відновлення інфраструктури охорони здоров'я також є критичним (ЦСР 3). Зокрема, відновлення зруйнованих медичних закладів. Важливо також побудувати нові, сучасні медичні центри, оснащені новітнім обладнанням. Впровадження таких медичних технологій, що дозволить надавати консультації та медичну допомогу в сільській місцевості та на тимчасово окупованих територіях. Адже доступність медичних послуг для всіх є ключовою для благополуччя. Йдеться про програми психологічної та психіатричної допомоги для ветеранів, жертв війни та внутрішньо переміщених осіб, забезпечення ліками, особливо в регіонах, що постраждали від бойових дій. Створення та розширення мережі реабілітаційних центрів для ветеранів та цивільних осіб, які отримали травми. Популяризація здорового способу життя передбачає організацію кампаній щодо здорового харчування, відмови від шкідливих звичок та важливості фізичної активності. Заходи передбачатимуть реконструкцію спортивних майданчиків, стадіонів і басейнів, що заохочуватиме населення до занять спортом.

Таблиця 1

Заходи повоєнної відбудови у контексті сталого розвитку

ЦСР	Заходи повоєнної відбудови		
ЦСР 1	відновлення економіки	розвиток соціального захисту	створення нових робочих місць
ЦСР 2	відновлення та модернізація сільськогосподарського сектору	продовольча безпека	інновації у сільськогосподарському секторі
ЦСР 3	відновлення та модернізація системи охорони здоров'я	доступ до медичних послуг	популяризація здорового способу життя
ЦСР 4	відновлення освітньої інфраструктури	модернізація навчальних програм	доступу до освіти для всіх
ЦСР 5	захист прав жінок	розширення можливостей жінок	забезпечення повної участі жінок у відбудові та протидії гендерному насильству
ЦСР 6	відновлення та модернізація водної інфраструктури	доступ до якісної питної води	запобігання забрудненню водних ресурсів
ЦСР 7	відновлення та модернізація енергетичної інфраструктури	збільшення частки відновлюваних джерел енергії	підвищення енергоефективності
ЦСР 8	відновлення та модернізація економіки	стимулювання зайнятості	забезпечення гідних умов праці
ЦСР 9	відновлення та модернізація критичної інфраструктури	розвиток промисловості	стимулювання інновацій
ЦСР 10	зниження нерівності в доходах	забезпечення однакового доступу до послуг	підтримка вразливих та соціально незахищених груп населення
ЦСР 11	відновлення та модернізація міської інфраструктури	створення безпечного та інклюзивного простору	впровадження екологічно стійких рішень
ЦСР 12	перехід до економіки замкнутого циклу	управління відходами	популяризація відповідального споживання
ЦСР 13	зниження викидів парникових газів	адаптація до зміни клімату	відновлення екосистем
ЦСР 14	відновлення екосистем Азовського та Чорного морів	протидія забрудненню річкового та морського господарства України	
ЦСР 15	відновлення та захист пошкоджених екосистем	боротьба з деградацією ґрунтів	збереження біорізноманіття
ЦСР 16	забезпечення довготривалого миру	зміцнення правосуддя	розбудова громадянського суспільства
ЦСР 17	залучення міжнародної допомоги	розвиток державно-приватного партнерства	зміцнення фінансової системи

Складено за джерелом: Цілі Сталого Розвитку: Україна. Завдання та індикатори. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/SDG-leaflet-ukr_F.pdf (дата звернення: 22.07.2025)

Відновлення освітньої інфраструктури є пріоритетним завданням, адже багато шкіл і ЗВО зазнали руйнувань. Важливо зараз будувати нові, сучасні та безпечні будівлі. Наявність належних укриттів для безпеки учнів та навчання за будь-яких умов. Ключовими аспектами для якісної освіти (ЦСР 4) є сучасне обладнання, зокрема комп'ютери та доступ до інтернету. Оновлені навчальні програми мають бути адаптовані до потреб ринку праці. А розвиток професійно-технічної освіти має відповідати попиту на ринку праці, зокрема в галузях, які є ключовими для відбудови країни. Доступ до якісної освіти має бути забезпечений для всіх. Варто забезпечити розвиток інклюзивної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, а також створити можливості для навчання для дорослих та ветеранів, що дозволить їм здобувати нові навички та перекваліфіковуватися для потреб повоєнної економіки.

Виконання ЦСР 5 вимагає створення програм перекваліфікації та навчання для жінок, які втратили роботу під час війни. Це допоможе їм отримати нові навички та адаптуватися до потреб повоєнної економіки, особливо в галузях, які є ключовими для відбудови, наприклад будівництво, ІТ та енергетика.

Значна частина водної інфраструктури зруйнована обстрілами. Реконструкція водогонів та каналізаційних систем включає відновлення пошкоджених мереж, щоб забезпечити безперебійне водопостачання та водовідведення. Захист водних ресурсів є важливим для сталого розвитку (ЦСР 6). Потрібне очищення та відновлення річкових русел і для підтримки здоров'я морських екосистем, адже саме через річки у моря потрапляє більшість забруднень. Потребують також розмінування та очищення морське дно та прибережні території Чорного та Азовського морів (ЦСР 14).

Під час війни значних руйнувань зазнала і енергетична інфраструктура України. Актуальне питання щодо відновлення пошкоджених електростанцій, підстанцій і ліній електропередачі. Відтак важливо використовувати сучасні технології, аби зробити мережу більш стійкою. А розбудова малих електростанцій зробить енергосистему менш вразливою. Розвиток "зеленої" енергетики є ключовим для енергетичної безпеки та сталого розвитку (ЦСР 7).

Для економічного розвитку країни важливою є інфраструктура (ЦСР 9). Йдеться про відновлення доріг, мостів, залізниць та портів. Це забезпечить ефективну логістику не тільки товарів, а й людей. Цікавою є ідея запровадження технологій "розумного міста" для ефективного управління транспортом, енергетикою та громадськими послугами у містах (ЦСР 11). Серед заходів повоєнної відбудови має бути і масштабне будівництво доступного та якісного житла. Це також сприятиме розвитку ринку нерухомості.

Задля скорочення нерівності населення в доходах (ЦСР 10) слід підвищувати рівень мінімальної заробітної плати, а також запровадити відому у країнах ЄС прогресивну шкалу оподаткування, яка передбачатиме вищий податок для осіб з високими доходами. А також застосовувати податкові пільги для тих компаній, які створюють робочі місця в регіонах з високим рівнем безробіття.

Повоєнна відбудова є унікальною можливістю для впровадження принципів економіки замкнутого циклу (ЦСР 12), які передбачають повторне використання ресурсів та їх переробку. Відтак, є потреба у будівництві сучасних сміттєпереробних заводів.

Повоєнна відбудова дає унікальну можливість для переходу до низьковуглецевої економіки (ЦСР 13). Відбудова електростанцій має здійснюватися із використанням сучасних екологічно чистих технологій. Адже війна завдала значної шкоди довкіллю. Важливо запровадити масштабні програми з відновлення лісів, очищення територій, що постраждали від бойових дій, від хімічного забруднення, що є критичним для відновлення екосистем. Масштабних операцій з розмінування та очищення від забруднень (нафтопродукти, важкі метали, уламки снарядів) територій, які постраждали від бойових дій вимагає досягнення ЦСР 15. Це і є першим і найважливішим кроком до відновлення екосистем. Важливо також запровадити органічне землеробство.

Реалізація ЦСР 16 можлива за умови створення спеціалізованих судів для розгляду воєнних злочинів, проведення реформи поліції та прокуратури, що забезпечить прозорість та боротьбу з корупцією.

Співпраця з міжнародними партнерами (ЦСР 17) є ключовою як під час війни, так і в процесі повоєнної відбудови. Особливу увагу слід приділити підтримці країнами-партнерами малого та середнього бізнесу в Україні, який є рушійною силою економічного зростання та створення робочих місць. Програми підтримки стартапів, які працюють у сфері технологій, відновлюваної енергетики та інших інноваційних галузях також сприятимуть створенню нових робочих місць. Інвестиції в освіту допоможуть подолати безробіття та забезпечити населення робочими місцями та гідною оплатою праці. Важливо, аби держава всіляко підтримувала вітчизняних аграріїв через програми пільгових кредитів і грантів. Крім того, цінними є іноземні інвестиції в екологічне землеробство, розробка методів, що зберігають родючість ґрунтів і мінімізують негативний вплив на довкілля. Підтримка жінок у відкритті бізнесу через пільгове кредитування, гранти та консультації є ключовими для сталого розвитку. Як і надання державної підтримки приватним компаніям, які розробляють інноваційні технології для відбудови, зокрема інвесторам у проекти сонячної, вітрової та гідроенергетики. Загалом, важливо забезпечити надійний захист прав інтелектуальної власності, що стимулюватиме інвестиції в інновації та дослідження. Адже, саме інновації є рушійною силою для розвитку економіки.

Важливо забезпечити сприятливий інвестиційний клімат та надати гарантії іноземним інвесторам, щоб вони могли безпечно вкладати кошти в українську економіку. Це вимагає проведення реформи фінансового сектору, що дозволить забезпечити його стабільність, прозорість та підзвітність використання міжнародної допомоги. Це включає створення відкритих реєстрів та звітів, які дозволять громадськості контролювати витрати на відбудову. Крім того, це також включає впровадження заходів, спрямованих на боротьбу з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує важливу роль фінансової системи у забезпеченні сталого розвитку України в умовах повоєнної відбудови. Аналіз показав, що навіть під час війни фінансова система України виявила стійкість та здатність адаптуватися. Банківський сектор зберіг працездатність і довіру вкладників, НБУ утримав макрофінансову стабільність, а публічні фінанси були підкріплені зовнішньою підтримкою. Встановлено, що ключовими функціями фінансової системи в умовах повоєнної відбудови є мобілізація капіталу, перерозподіл ресурсів, стимулювання інвестиційної активності, забезпечення макроекономічної стабільності та контроль за ефективністю використання фінансових потоків. У свою чергу, сталий розвиток передбачає збалансоване зростання економіки, підвищення якості життя суспільства, де фінансові механізми виступають основою для реалізації довгострокових цілей. Взаємозв'язок фінансової системи та сталого розвитку проявляється у здатності фінансових інститутів спрямовувати ресурси не лише на економічне зростання, а й на соціальні програми та екологічні проекти, формуючи передумови для стійкого відновлення країни після війни.

Список використаних джерел

1. Свірський В. Роль фінансової системи у соціально-економічному розвитку держави. *Світ фінансів*. 2008. № 3(16). С. 47–57.
2. Орел А. М., Дяченко В. В. Особливості фінансової системи в економічних процесах країни. *Управління змінами та інновації*. 2023. №6. С. 25–32. URL: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2023-6-5>
3. Кужелєв М. О. Управління публічними фінансами в умовах реформування економіки України. *Стратегія і практика інноваційного розвитку фінансового сектору України* : зб. матер. III Міжн. наук.- практ. конф., 26-27 березня 2020 р. Ірпінь, 2020. С. 42–44.

4. Панченко В. А. Роль міжнародної фінансової допомоги у відбудові економіки України в умовах війни. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. №2(108). С. 139–143. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-2\(108\)-139-143](https://doi.org/10.26642/ema-2024-2(108)-139-143)
5. Тарасенко А. В. Роль фінансових установ у забезпеченні сталого розвитку України. *Економіка та суспільство*. 2024. №59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-42>
6. Лакас В.В. Сталий розвиток в сучасних умовах: сутнісно-змістовна характеристика та теоретико-методологічні засади. *Агросвіт*. 2024. №16. С. 184–190. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.16.184>
7. Безверхий К. В. Концепція сталого розвитку як підґрунтя для виникнення інтегрованої звітності підприємства. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2018. № 4. С. 75–88.
8. Бицюра Ю., Манжула Є., Ілюхіна В. Проблеми забезпечення сталого розвитку в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №1(52). С. 49–55. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-7>
9. Гуменюк Я., Ткачов З. Інвестиції у сталий розвиток: світова практика та перспективи для України. *Економіка та суспільство*. 2024. №67. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-62>
10. Бендасюк О. О., Микитенко В. В. Інструментарій еколого-економічного франчайзингу в системі сталого господарювання: технологія застосування. *Збалансоване природокористування*. 2020. №4. С. 17–28. URL: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2020.226620>
11. Редько К., Мірошніченко В. Дослідження сталого розвитку в Україні: оцінка стану виконання цілей. *Підприємництво та інновації*. 2022. №22. С. 5–13. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/22.1>
12. Мейш А. В., Лисак О.М. Перспективи розвитку фінансової системи України. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 1. С. 70–74.
13. Kuzheliev M., Zherlitsyn D., Rekunen I., Nechyporenko A., Stabias S. Expanding portfolio diversification through cluster analysis beyond traditional volatility. *Investment Management and Financial Innovations*. 2025. №22(1). P. 147–159. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.22\(1\).2025.12](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.22(1).2025.12)
14. Пшик Б. І. Фінансові аспекти повоєнної відбудови економіки України на базі використання ESG-підходів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2024. Вип. 1(165). С. 35–40. URL: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2024-1-5>
15. Kuzheliev M., Nechyporenko A. Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country. Association agreement: driving integrational changes: collective monograph. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA, 2019. P. 374–385.

References

1. Svirskyi, V. (2008), “The role of the financial system in the socio-economic development of the state”, *Svit finansiv*, 3(16), pp. 47–57.
2. Orel, A. M., Dyachenko, V. V. (2023), “Features of the financial system in the economic processes of the country”, *Upravlinnya zminamy ta innovatsiyi*, 6. pp. 25–32. <https://doi.org/10.32782/CMI/2023-6-5>
3. Kuzheliev, M. O. (2020), “Public finance management in the context of Ukraine's economic reform”, *Zbirnyk materialiv III Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi* [Collection of materials of the III International Scientific and Practical Conference], *Stratehiya i praktyka innovatsiynoho rozvytku finansovoho sektoru Ukrayiny* [Strategy and practice of innovative development of Ukraine's financial sector], Irpin, Ukraine, pp. 42–44.
4. Panchenko, V. A. (2024), “The role of international financial assistance in rebuilding Ukraine's economy during wartime”, *Ekonomika, upravlinnya ta administruvannya*, 2(108), pp. 139–143. [https://doi.org/10.26642/ema-2024-2\(108\)-139-143](https://doi.org/10.26642/ema-2024-2(108)-139-143)

5. Tarasenko, A. V. (2024), "The role of financial institutions in ensuring the sustainable development of Ukraine", *Ekonomika ta suspil'stvo*, 59, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-42>
6. Lakas, V.V. (2024), "Sustainable development in modern conditions: essential and substantive characteristics and theoretical and methodological principles", *Agrosvit*, 16, pp. 184–190. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.16.184>
7. Bezverkhyi, K. V. (2018), "The concept of sustainable development as a basis for the emergence of integrated enterprise reporting", *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi statystyky, obliku ta audytu*, 4, pp. 75–88.
8. Bytsiura, Yu., Manzhula, Ye., Ilyukhina, V. (2025), "Problems of ensuring sustainable development in Ukraine", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 1(52), pp. 49–55. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-7>
9. Humeniuk, Ya., Tkachov, Z. (2024), "Investments in sustainable development: global practices and prospects for Ukraine", *Ekonomika ta suspil'stvo*, 67, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-62>
10. Bendasiuk, O. O., Mykytenko, V. V. (2020), "Environmental and economic franchising tools in the sustainable management system: application technologies", *Zbalansovane pryrodokorystuvannya*, 4, pp. 17–28. <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2020.226620>
11. Redko, K., Miroshnychenko, V. (2022), "Research on sustainable development in Ukraine: assessment of the status of goal achievement", *Pidpryyemnytstvo ta innovatsiyi*, 22, pp. 5–13. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/22.1>
12. Meish, A. V., Lysak, O. M. (2019), "Perspectives of development of the financial system of Ukraine", *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky*, 1, pp. 70–74.
13. Kuzheliev, M., Zherlitsyn, D., Rekunenko, I., Nechyporenko, A., Stabias, S. (2025) "Expanding portfolio diversification through cluster analysis beyond traditional volatility", *Investment Management and Financial Innovations*, 22(1). pp. 147–159. [http://dx.doi.org/10.21511/imfi.22\(1\).2025.12](http://dx.doi.org/10.21511/imfi.22(1).2025.12)
14. Pshyk, B. I. (2024), "Financial aspects of the post-war reconstruction of the Ukrainian economy based on the use of ESG approaches", *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny*, Vol. 165 (1), pp. 35–40. <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2024-1-5>
15. Kuzheliev, M., Nechyporenko, A. (2019), *Financial resources of public sector of economy in ensuring realization of financial policy of the country*. Association agreement: driving integrational changes: collective monograph. Accent Graphics Communications Chicago, Illinois, USA.

Стаття надійшла до редакції 26.07.2025

Рецензовано 20.08.2025

Опубліковано 30.08.2025